

Suomen Luonnonsuojeluliitto, Kaakkois-Kymen yhdistys
c/o Raija Seppälä
Seppäläntie 27 A 49480 Summa
p. 050 5294938
raija@mehilaispesa.net

Vaasan hallinto-oikeus
PL 204, 651101 VAASA
vaasa.hao@oikeus.fi

VALITUS

ASIA: Valitus, ympäristö- ja maa-aineslupa kalliokiven louhintaan ja murskaukseen Petkelvuoren alueella sekä päätös toiminnan aloitusluvasta, Hamina 22.9.2023 (liite 1; <https://hamina-julkaisu.triplancloud.fi/ktwebscr/files/show?doctype=3&docid=203158>). Yhdistys saanut tiedon postitse vko 39.

LUVAN HAKIJAT: Haminan kaupunki

VAATIMUKSET: Haminan lupavaliokunnan myöntämän ympäristö- ja maa-aineslupan sekä toiminnan aloituslupan kumoaminen.

On myös epäselvää, olisiko lupahakemus pitänyt käsitellä yhdessä CNGR Finlandin ympäristölupahakemuksen kanssa, koska hakija perustelee luvan kiireellisyyttä akkukemiantehtaan rakentamisella (YSL 47 § *Vesilain mukaisen hakemuksen ja ympäristölupahakemuksen yhteiskäsittely*). Ympäristölupa on parhaillaan käsiteltävänä Etelä-Suomen aluehallintovirastossa (<https://ylupa.avi.fi/fi-FI/asia/2408211>).

Lisäksi on epäselvää, olisiko lupahakemus pitänyt käsitellä yhdessä Hamina-Kotka Satama Oy:n vesi- ja ympäristölupien jatkohakemusten kanssa, joihin maa-aineslupa meritäyttäjien osalta hakijan mukaan liittyy. Etelä-Suomen aluehallintovirasto myönsi jatkoluvat haetun kaltaisina sataman laitureiden rakennushankkeille (<https://ylupa.avi.fi/fi-FI/asia/2324977>). Lupien valitusaika päättyy 30.10.2023. Pienellä yhdistyksellämme ei ole mahdollisuutta tehdä maksullisia valituksia useista erillisistä luvista, mihin hankkeen pilkkomisella kaiketi pyritään.

Toivomme, että hallinto-oikeus tutkii myös menettelytapojen laillisuuden / oikeudenmukaisuuden ja huomioi sen päätöksessään. Louhintahanketta on vastustettu myös asukkaiden toimesta (YVA, *mielipiteet*). Kaavoitusasia oli asukkaiden toimesta hallinto-oikeudessa. Mahdollisen akkukemiantehtaan haitalliset ympäristö- ja vesistövaikutukset ovat saaneet julkisuutta jo valtakunnan tasolla. Lupahakemuksesta tehtiin 405 muistutusta ja mielipidettä aluehallintovirastolle, mikä lienee Suomen ennätys.

Vetoamme vaatimuksissamme vesilain, ympäristönsuojelulain, luonnonsuojelulain ja maa-ainelain säädöksiin sekä EU:n luontodirektiiviin, Itämeren suojelusopimukseen, kaupungin Itämeriohjelman periaatteisiin ja VELMU-aineistoon.

JOHDANTO

Hankealue on 33,6 hehtaaria. Hankealue on aikaisemmin ollut maa- ja metsätalousaluetta sekä kyläaluetta. Louhittava kallio on luonnontilainen. Kiviaineksen louhintamäärä on hakijan mukaan 1,3 miljoonaa kuutiota ja pois vietävien pintamaiden ja kasvillisuuden määrä arviolta 200 000 m³. Alueelta on hakijan toimesta tyhjennetty kokonainen Hillonkylä asukkaineen ja rakennuksineen, osin pakkolunastustoimin ja alue on kaavoitettu vastustuksesta huolimatta ensin satamatoimintojen alueeksi ja sittemmin kemianteollisuusalueeksi. Alueella on hakijan toimesta toteutettu jo laajoja ennakoivia hakkuita louhintaa silmälläpitäen piittaamatta alueen luonto- ja virkistysarvoista.

Lupapäätös ja -määräykset ovat puutteelliset sekä osin lainvastaiset mahdollistaen Ruissalon suojellun pohjavesialueen pilaantumisen, Hillonlahden ja sen rantamien arvokkaiden luontoarvojen häviämisen sekä vesialueen tilan heikkenemisen edelleen. Yhdistyksemme on turhaan jättänyt muistutuksia eri kaavoitusvaiheissa, YVA-vaiheessa sekä hakemusvaiheessa. Hankealueen läheisyydessä sijaitsevat myös kaupungin suurimmat asuintaajamat, joiden lähivirkistysalueena Petkelvuoren-Savilahdenvuoren alue rantoineen toimii.

Louhinnan ympäristövaikutuksia on asiaa valmistelleiden virkamiesten toimesta vähätelty ja louhinnan kiireellisyyttä ja tarpeellisuutta liioiteltu vedoten suureen teollisuusinvestointiin hankealueella. **Akkukemiantehtaalle on jo olemassa valmis tontti** eli mahdollinen investointi ei edellytä koko Petkelvuoren alueen louhintaa: *”CNGR Finland Oy suunnittelee prekursorimateriaalia (pCAM) valmistavaa akkumateriaalitehdasta Haminan Syväsataman pohjoispuolelle Ensontien, Satamantien ja sataman sivuraiteen väliselle alueelle Haminan kaupungin omistamalle tontille. Akkumateriaalitehtaalle varattu alue on tyhjä kenttäalue, jota on käytetty aikaisemmin varastoalueena.”* Kiinalainen pääosakas ei ole vielä tehnyt rahoituspäätöstä. Toisaalla hakemuksessa todetaan, että *”Akkumateriaalitehtaan louhittavalle alueelle sijoittumisen aikataulu ei ole vielä tiedossa, mutta koska tontin louhinta ja muu esivalmistelu kestää useita vuosia, on louhinnan aloittaminen pikaisesti erittäin tärkeää.”* Hakemuksessa kuitenkin kerrotaan, että louhinta pyritään suorittamaan kahdessa vuodessa, mikä ei kylläkään ole realisista huomioiden kiviaineksen määrä.

VAATIMUSTEN PERUSTELUT

- 1. Myönnettyä lupaa maa-ainesten ottamiseen ja murskauksen aloittamiseen mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta ennen luvan lainvoimaiseksi tuloa (MAL 21 § ja YSL 199 § mukaisesti) ei tule**

sallia, koska muutokset ja vahingot eivät ole jälkeempään ennallistettavissa viitaten Ruissalon pohjavesialueen ja Hillonlahden mahdolliseen pilaantumiseen sekä luonnon- ja elinympäristöjen lopulliseen tuhoutumiseen.”*Hankealueen muuttuminen luonnonympäristöstä teolliseksi kallioiden louhinnan seurauksena on pysyvä, eikä sitä voida palauttaa alkuperäiseen tilaan teollisen toiminnan joskus mahdollisesti päättyessä*”.(YVA)

Aloitustilauksen salliminen ennen päätöksen lainvoimaiseksi tuloa tekee muutoksenhausta tarpeettoman, koska käsittelyajat ovat Vaasan hallinto-oikeudessa 13.10.2023 saamamme tiedon mukaan 1,5-2 vuotta ja louhinta aiotaan saattaa loppuun kahdessa vuodessa.

Myös **Kaakkois-Suomen ELY-keskus** toteaa lupahakemusta koskevassa lausunnossaan, että *”toiminnan aloittamista muutoksenhausta huolimatta ei tule sallia”*.

Hakijan perustelut aloitustilauksen kiireellisyydestä ovat myös ristiriidassa CNGR Finlandin esittämien tietojen kanssa viitaten laitoksen sijoittumiseen jo olemassaolevalle tontille.

2. Lupapäätöksessä ja määräyksissä ei ole huomioitu viranomaislausunnoissakin esille tuotuja ympäristövaikutuksia ja riskejä, joita mittavaan louhintaan ja murskaukseen pohjavesialueen vieressä liittyy.

Lähimmillään **150 metrin päässä ottoalueesta sijaitsee suojeltu Ruissalon pohjavesialue**, josta johdetaan vettä talousvesiverkostoon (*Haminan Vesi*). Vaarana on Ruissalon pohjavesialueen tyhjeneminen ja pilaantuminen louhinnan hulevesillä, koska louhinta aiotaan ulottaa alimmillaan korkeudelle 2 mpy (kallion irtilouhinta suoritetaan metrin syvemmälle lopulliseen ottotasoon +3-+6 verattuna). Hakija ei ole nähnyt tarpeelliseksi selvittää maastotutkimuksin louhittavan kallion yhteyksiä pohjavedenmuodostumisalueeseen eikä tutkimuksia vaadita lupamääräyksissä. Myöskään pohjavesialueen tarkkailua ei ole lupamääräyksissä katsottu tarpeelliseksi vaatia. Pohjavesialueelle ei ole myöskään muodostettu suoja-alueita kuten asiaan kuuluisi, koska kysymyksessä on kaivosluokan louhinta ja alueelle tulee hakijan mukaan sijoittumaan kemianteollisuutta.

Pohjavesien virtaukset hankealueella ovat täysin selvittämättä:

”Ottamisalueen pohjaveden pinnankorkeudesta ei ole tutkittua tietoa, mutta alue sijaitsee meren välittömässä läheisyydessä, joten pohjavedenpinta on todennäköisesti lähellä merenpinnantasa. (s. 11)”

”Alueen ja Ryljynlähteen välissä on kalliopaljastumia, joiden väliin jäävän kapean hiekkakankaan (noin 150 m) leikkaa todennäköisesti maanalainen kalliokynnys.” (pöytäkirjaote s. 24)

Haminan kaupungin **terveysvalvonta** toteaa 22.6.2023 jättämässään lausunnossa seuraavaa:

”Koska hankealue sijaitsee 1-luokan pohjavesialueen läheisyydessä ja läheisyydessä sijaitsee talousveden oton kannalta tärkeää vedenottoa, pohjavesivaikutuksista tulee olla riittävä varmuus ja tarvittaessa asinatuntija-arvio tulee varmistaa pohjavesitutkimuksilla. Myös toiminnan aikaista pohjavesitarkkailua pidetään tarpeellisena.”

...ja **yhteysviranomaisen** toteaa perustellussa päätelmässään, että *”louhinta voi aiheuttaa pohjaveden pinnankorkeuden alenemista sekä pohjaveden samentumista ja laadun heikkenemistä ja että maastossa tehtävien pohjavesitutkimusten tarpeellisuus asian varmistamiseksi tulee ratkaista ennen mahdollisen luvan myöntämistä.”*

...ja **lupavaliokunta** piti YVA-vaiheessa tärkeänä, että *”ennen louhinnan aloittamista on riittävä varmuus hankkeen vaikutuksista vedenottamoiden veden määrään sekä laatuun”.*

Mitään tutkimuksia ei kuitenkaan ole tehty ja silti yhteysviranomaisenkin siunaa lupavaiheessa hankkeen täysin varauksetta pelkkään ”mutu-arvioon” perustuen.

Ympäristövaikutusten arvioinnin mukaan louhinta saattaa pilata pohjavesialueen monella tapaa:

”Kallioulouhinta ja kaivantojen mahdollinen kuivatus voivat aiheuttaa pohjaveden pinnan alenemista. Kallioperän poraus ja räjäytykset voivat aiheuttaa pohjaveden väliaikaista samentumista ja mm. tyyppiyhdisteiden kulkeutumista kalliopohjaveteen. Louhinnan aiheuttamat pohjaveden pinnan alenemat ovat luonteeltaan pysyviä”

”Erilaisiin laskelmiin liittyy aina epävarmuuksia. Kokemusten perusteella voidaan sanoa, että kallioulouhinta-alueiden laskennalliset hulevesimäärät ovat yleensä yliarvioita ja todelliset, pintavesiin kohdistuvat hulevesimäärät ovat usein pienempiä, koska osa vesistä kulkeutuu mm. kallioperän rikkonaisuusvyöhykkeisiin”.

Pohjaveden suojelu perustuu Suomessa ympäristönsuojelulain (YSL, 527/2014) 17 §:n pohjaveden pilaamiskieltoon ja maaperän pilaamiskieltoon (YSL 16 §), joka turvaa pohjaveden laatua maaperän kautta tapahtuvalta pilaantumiselta. Pohjaveden pilaamiskiellon mukaan pohjavettä ei saa pilata eikä sen laatua vaarantaa. Pilaamiskielto on ehdoton. Pohjaveden pilaamiskieltoa on tarkennettu vesiympäristölle haitallisista ja vaarallisista aineista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1022/2006), jonka 4a §:ssä säädetään päästökiellosta pohjaveteen. **Pilaamiskiellon on vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti katsottu sisältävän myös vaaran aiheuttamisen.** Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisessä annetun lain (1299/2004) mukaan pohjavesien tulee olla laadultaan ja määrältään vähintään hyvässä tilassa. Lisäksi **hyvässä tilassa olevan pohjaveden laadun heikentäminen ei ole sallittua.** Tällaiset laadun muutokset tulee tunnistaa ja tilaa heikentävien aineiden pitoisuuksia tulee laskea.

Hakijan mielestä *”vaikutukset pohjavesiin saadaan yleensä parhaiten selvitettyä pintavesiä tarkkailemalla eikä pohjavesitarkkailu ole tarpeen. Toiminnan mahdollisia vaikutuksia pintavesien tilaan ehdotetaan seurattavan vesinäytteenotoin kerran vuodessa syksyisin”* eli kaksi kertaa, jos louhinta kestää kaksi vuotta. Vastineessaan muistutukseemme kaupungin ympäristötoimi toteaa (s. 58): *”Tällaisilla louhinta-alueilla ei*

yleensäkin ole juuri minkäänlaisia vaikutuksia pohjaveden muodostumiseen, virtaukseen tai laatuun. Pohjavesialueelle tai vedenottamoille ei muodostu vaaraa, eikä vesilain mukaista lupaa tällaisissa tapauksissa edellytetä. ELY-keskus ei myöskään ole sellaista esittänyt. Louhoshankkeet eivät muutoinkaan yleensä vaadi vesilain mukaista lupaa. Pohjavesiolosuhteet on selvitetty riittävästi ja tarvittaessa louhinnan aikana seurataan pohjaveden pintaa ja laatua, mikäli lupamääräyksiin sellaista vaaditaan. Pohjaveden virtaussuunta on tiedossa ja ilmoitettu YVA-selostuksessa eikä pohjaveden pilaantumista tapahdu.” Vastineen antanut virkamies toimii virkavastuulla ja vastaa henkilökohtaisesti päätöksen ja määräysten seurauksista.

Pohjavesialueen tarkkailu on välttämätöntä tämän kokoisessa hankkeessa, koska viborgiittikallioissa on rikkoja, halkeamia ja railoja, jotka voivat ulottua alaspäin koko kalliomuodostuman syvyydeltä ja horisontaalisesti satoja metrejä. Voimakkaat räjäytykset aiheuttavat rapakivikalliossa uusia halkemia, koska louhinnassa tullaan käyttämään voimakkaita panoksia kallion nopeaan ja tehokkaaseen pienimiseen, kun tarkoituksena on ainoastaan saada täyttökiveä satamaan ja louhinta aiotaan tehdä kahdessa vuodessa. Louhinnassa syntyy myös runsaasti typpipäästöjä, jotka johtuvat maaperään ja pohjavesiin samoin kuin louhintapöly ja työkoneiden öljyvuodot, joita väistämättä syntyy järeitä koneita käytettäessä. Kiviaineksen koostumusta ei ole selvitetty, vaikka rapakivessä on erilaisia raskasmetalleja, jotka kivipölyn mukana johtuvat pinta- ja pohjavesiin. **Valumavedet vaarantavat asukkaiden talousveden.**

Kuva 1. Viborgiittikallion vettä johtavia halkeamia (Lammaskallio, tarvekivilouhos, Virolahti 1.10.2023).

Hanke vaatii myös vesiluvan vesilain, ympäristönsuojelulain sekä maa-aineslain säädösten perusteella ja on siltä osin puutteellinen:

*Vesitaloushankkeella on oltava lupaviranomaisen lupa, jos se voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä **taikka pohjaveden laatua tai määrää**, ja tämä*

muutos: 5) olennaisesti vähentää tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesiesiintymän antoisuutta tai muutoin huonontaa sen käyttökelpoisuutta taikka muulla tavalla aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä; (Vesilaki 3 luku 2§)

Ympäristönsuojelulain 2 luvun 17 §:n mukaan pohjaveden pilaamiskielto on ehdoton ja se käsittää myös pohjaveden vaarantamisen.

*Maa-aineslain 3 §:n mukaan kiviainesta ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu 4) tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantuminen, **jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa.***

Hanke vaatii päivitetyn pohjavesialueen suojelusuunnitelman sekä suojelu- ja seurantatoimet. Pohjavesialueen lähelle ei tulisi nykytietämyksen valossa kaavoittaa kemianteollisuutta. Alueelle olisi tullut jo kaavoitusvaiheessa määrätä riittävä suoja-alue. Louhinta tulee rajoittaa riittävän kauas tai mieluummin jättää kokonaan toteuttamatta kunnes teolliset investoinnit varmistuvat ja toteuttaa vain todellisen tarpeen mukaan. Vaasan hallinto-oikeudessa Basfin pCAM-tehtaan ympäristöluvan muutoksenhakukäsittelyssä ongelmaksi muodostui kemianteollisuuslaitoksen rakentaminen ja toimiminen osin pohjavesialueella ja sen vieressä. Hallinto-oikeuden päätöksen mukaan laitoksen sijoituspaikka oli huono. ([Vaasan hallinto-oikeus 22.6.2021 nro 275/2021.](#))

3. Lupamääräykset ovat hulevesien osalta puutteelliset ja mahdollistavat hulevesien johtamisen suoraan Hillonlahteen ilman asianmukaisia viivytyksaltaita ja vaarantavat Hillonlahden vedenalaisen luonnon.

Hillonlahti on vain noin 50 hehtaarin kokoinen matala flada (maksimisyvyys 1-1,9 m), johon hankealueen purkuvedet tulevat vaikuttamaan voimakkaasti. Hakemuksessa ei ole esitetty hulevesilaskelmaa eikä -suunnitelmaa. Myöskään räjähteiden typpikuormitusta pinta- ja pohjavesiin ei ole arvioitu, vaikka räjähteitä kuluu jopa 1,3 miljoonaa kiloa (1 kilo/louhittava m³).

Hankealueen itäpuolen kosteikossa on uhanalaisen viitasammakon reviiri ja hankealueella elää liito-oravia, joiden elinolosuhteet suunnittelematon / hallitsematon hulevesien johtaminen vaarantaa samoin kuin Hillonlahden uhanalaiset vedenalaiskasvustot ja kasvit (suolapunka, rantatyräkki). VELMU-aineiston mukaan Hillonlahti on myös erittäin suotuisaa / suotuisaa ahvenen poikastuotannon aluetta kokonaisuudessaan.

"Hulevesissä voi esiintyä lukuisia haitallisia tai jopa vaarallisia aineita, joista kaikista ei ole toistaiseksi kattavasti tutkimustietoa. Hulevesien kuljettamat aineet voivat olla haitallisia tai myrkyllisiä vesieliöstölle, esimerkiksi kaloille. Ne rehevöittävät ja samentavat vesistöjä sekä aiheuttavat pohjien liettymistä. Myös pohjavesien laatu ja määrä voivat kärsiä. Rakennetun pinta-alan kasvaessa yhä pienempi osa sade- ja sulamisvesistä imeytyy maaperään ja muodostaa pohjavettä (Ympäristöministeriön tiedote 18.1.2023)."

*Lupahakemus s. 19: "**Vesienhallinta:** Toiminta-alueella syntyvät hulevedet johdetaan Hillonlahteen, **tarvittaessa** viivästysaltaan kautta."*

*Lupamääräys 24 "Kiintoaineen joutuminen **haitallisessa määrin** ympäristöön valumavesien mukana **on estettävä** viivyttämällä virtaamia alueelle rakennettavan selkeytysaltaan **tai muun vastaavan rakenteen avulla**. Selkeytysaltaan rakentamissuunnitelma on hyväksyttävä valvovalla viranomaisella."*

Määräys mahdollistaa runsaasti kiintoainesta ja haitta-aineita sisältävien hulevesien johtamisen suoraan Hillonlahteen, koska selkeytysallasta ei yksiselitteisesti vaadita vaan määräysten mukaan muukin vastaava (? oja) rakenne kelpaa vesien johtamiseen. Paljonko on lupamääräyksessä mainittu

haitallinen määrä ja kuka sen määrittää ja millä perustein? Mainittu **valvova viranomainen on** tässä tapauksessa Haminan kaupungin ympäristötoimi eli **hakija itse**. Hulevesilaskelma ja -suunnitelma olisi tullut esittää lupahakemuksessa ja hyväksyttävä lupaprosessissa. Hanke vaatii myös hulevesien osalta vesiluvan.

ELY toteaa lausunnossaan: **”Louhinta- ja murskausalueen hulevesien käsittely ja hallinta on toteutettava siten, että Hillonlahden arvokasta luontotyyppiä ja lajistoa ei vaaranneta”**.

Hakija toteaa, että *”kokemuksen mukaan hulevesiä ei muodostu merkittäviä määriä louhosalueilla, koska suuri osa sadevesistä imeytyy louhekerrokseen ja kalliorakoihin, haihtuu ja sitoutuu varastokasoihin”(pöytäkirjaote s. 33).*

Hulevesien muodostuminen riippuu sateista. Kiviaines ei ime vettä toisin kuin maaperä ja kasvillisuus eli asia on täysin päinvastoin kuin hakemuksessa harhaanjohtavasti esitetään.

Kuva 2. Lammaskallion tarvekilouhos, Virolahti, 1.10.2023. Hulevesiä muodostuu paljon ja nopeasti pienilläkin louhoksilla (hulevesien peittämä alin ottotaso n. 2000 m²).

”Louhinta vaikuttaa pintaveden hydrologisiin olosuhteisiin muuttamalla valuma-alueita ja pintaveden virtaussuuntia. Sade- ja sulamisvesiä pidättävien maakerrosten poistaminen lisää valuntaa hankealueella. Louhinnan yhteydessä tehtävistä räjäytyksistä aiheutuu ympäristöön typpikuormitusta ja siksi louhos-

alueelta syntyvät hulevedet voivat olla typpipitoisia. Kiviainestoiminnan hankealueen suoto- ja valumavesien mukana kulkeutuu alueelta myös kiintoainetta, joka voi paikallisesti samentaa vesistöjä.”(YVA).

4. Lupahakemuksesta puuttuvat vesi- ja ympäristöluvut Hillonlahden rantojen meritäyttöjen osalta. Myöskään sataman täyttöjen lupia ei ole liitetty hakemukseen ja jää epäselväksi, mihin louhetta on tarkoitus ajaa ja mikä on louhinnan perimmäinen tarkoitus. Satama-alueen meritäyttöihin on haettu aluehallintovirastolta jatkolupia jo kolmannen kerran. Luvat myönnettiin haetun kaltaisina (valitusaika päättyy 30.10.2023). Koska louhinta liittyy satamalaitureiden rakentamiseen, luvitus olisi tullut liittää yhteen? Muihin hakemuksessa esitettyihin Hillonlahden ranta-alueiden täyttöihin ei ole haettu lupaa eikä täyttöalueita ole hakemuksessa kerrottu.

Lupahakemuksessa (Taul. 3-1 s. 17) louheen sijoituspaikkoja on mainittu useita, mm. Hillonlahden pohjois- ja etelärannalla yhteensä noin 12 hehtaaria, kaikki meritäyttöjä.

*”Suurin osa alueella irrotetusta louheesta kuljetetaan sellaisenaan satama-alueen täyttöihin sekä **myös ottamisalueen eteläosan täyttöihin**. Ottamisalueen kokonaisottomäärästä (1 310 000 m³ktr) arvioidaan, että noin 200 000 m³ktr murskataan.”* Tarkoitetaanko eteläosan täyttöillä rantojen oikaisuja vai mitä ?

Kaikki täyttö- / läjitysalueet olisi tullut luvittaa asianmukaisesti ennen lupapäätöstä, koska hankealueen eteläreunalla, johon täyttöjä ilmeisesti (?) aiotaan myös tehdä, on suojeltavia luontokohteita (liito-oravan kulku- ja pesimäalueet, uhanalaiset vedenalaiskasvustot, suolapunkaesiintymät, rantatyräkki, viita-sammakon elinalue). Kaupungin ympäristötoimi toteaa kuitenkin vastineessaan muistutukseemme, että *”Ottamisalueelta louhittavaa kiviainesta ei käytetä alueen eteläpuolisen Hillonlahden täyttämiseen, vaan louhe ja murske sijoitetaan satama-alueen laajennusten muihin meritäyttöihin (ympäristövaikutusten arviointi, Suunnittelukeskus Oy 2007)”*. On täysin epäselvää, mihin yli miljoona kuutiota kallioulouhetta on tarkoitus sijoittaa.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto myönsi jatkoluvat haetun kaltaisina sataman laitureiden rakennushankkeille (1) [241/2023](#) 2) [242/2023](#) 3) [243/2023](#) 1) [ESAVI/41468/2022](#) 2) [ESAVI/41469/2022](#) 3) [ESAVI/29061/2022](#)). Rakennushankkeet ovat olleet vireillä Haminan sataman huippuvuosista 1990-luvulta. Noista liikennemääristä jäädään kauas eikä perusteita / taloudellisia resursseja hankkeille ole viitaten hiipuvaan satamaliikenteeseen Haminan sataman osassa, tehtaiden ja sahojen sulkemispäätöksiin talousalueellamme (StoraEnso Sunila / Anjala, MM Kotka Mills), Venäjän rajan sulkeutumiseen, pakottesiiin jne. (https://www.haminakotka.com/sites/default/files/attachment/Vuosikertomus_2022.pdf). Satamayhtiölle on jo vuosikymmenien ajan myönnetty jatkolupia miljoonien kuutioiden vesialuetäyttöihin. Ympäristövaikutuksia ei ole kertaakaan päivitetty mm. kalaston osalta. Täyttöalueiden editse kulkee kalaväylä Haminanlahdelle ja edelleen Vehkajoelle ja toisaalta Summanjoelle. Jokien kalatalouskunnostuksiin on panostettu vuosikymmeniä ja työ tehdään turhaksi sallimalla tunnetusti kalastolle suurta haittaa aiheuttavat läjitystoimet.

Myös pintamaiden läjitys ja loppusijoitus on lupapäätöksen perusteella täysin epäselvää. Hakijan mukaan pintamaat viedään **todennäköisesti** maankaato paikalle. Maankaatopaikan sijaintia ei ole kerrottu. Sijainnilla on merkitystä, koska irtomaiden siirto tapahtuu kumipyörillä mahdollisesti asutustaajamien läpi ja määrä on suuri.

5. Hanke vaarantaa alueen merkittävät luontoarvot, joita tulee lain mukaan vaalia huolimatta alueen kaavastatuksesta T/kem.

<https://www.ymparisto.fi/fi/osallistu-ja-vaikuta/ymparistovaikutusten-arviointi/hillonlahden-pohjoispuolisen-teollisuusalueen-louhinta-hamina>

Hankkeessa **täytyy turvata tiukasti suojeltujen eläin- ja kasvilajien elinmahdollisuudet alueella jatkossakin**. Alueelle laadittu **kaavoitus ei**

poista tätä vastuuta. Luontoarvot olisi tullut huomioida alueen suunnittelussa jo kaavoitusvaiheessa ja ennen laajoja hakkuita. Hakija aikoo täysin tarpeettomasti tuohota kaikki elinympäristöt ja karkottaa eläimet / kasvit alueelta, jolloin poikkeuslupia ei tarvitsisi hakea.

”Rakennusten purku voidaan tehdä myöhemmin, jos voidaan todeta, etteivät rakennukset enää ole lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Vaihtoehtoisesti voidaan hakea uudelleen luonnonsuojelulain 49 §:n 3 momentin mukaista poikkeuslupa silloin, kun kaikki poikkeamiseen liittyvät kriteerit täyttyvät. (s. 7)”

Hillonlahti on edelleen monimuotoinen alue niin vedenalaisena ympäristönä kuin rantaluonnoltaankin ja lajistoltaan poikkeuksellisen edustava rannikon laguuni Itäisen Suomenlahden alueella: *”Hillonlahden alueella tavataan laaja-alaisena, edustavana ja elinvoimaisena **erittäin uhanalaiseksi (EN) luokiteltua luontotyyppiä näkinpartaisyyhteisöt**. Ko. luontotyyppi on lisäksi määritelty EU:n luontodirektiivissä Suomen vastuuluontotyyppiksi. Toinen yleisesti havaittu tärkeä vedenalainen luontotyyppi on **uposkasvivaltaiset pohjat**, joka on luokiteltu vaarantuneeksi (VU). Hillonlahden uhanalainen yksittäinen kasvi on **erittäin uhanalainen (EN) ja luonnonsuojeluasetuksessa erityisesti suojeltaviin lajeihin sisällytetty suolapunka (Samolus valerandi)**. Suolapunkaa esiintyy mm. Saunasaaren ja Putviikinpohjan alueilla”*. ([YVA, Metsähallitus 2016](#), [Laji.fi 2020](#)).

Hillonlahden rantamilla kasvaa myös harvinaista ja rauhoitettua **rantatyräkkiä (Euphorbia palustris)**. **Viitasammakon elinpiiri T-1** alueen eteläreunalla tuhoutuneen hulevesien seurauksena. Hillonlahti on edelleen **linnustoltaan arvokas alue**, jossa pesii mm. nokikana. Hillonlahdella on myös VELMU-aineiston mukaan **ahvenen poikastuotantoalueita**, jotka vaarantuvat / tuhoutuvat suuren kiintoaines- ja typpikuormituksen seurauksena.

Hakijan mukaan Hillonlahti on luonnontilaan nähden ihmistoiminnan (=Haminan kaupunki) muuttama. Siitä huolimatta luonto vielä sinnittelee: ottamisalueella elää liito-oravia, lepakoita ja harvinaisia hyönteisiä, jotka hakemuksen mukaan hoidetaan pois poikkeusluvalla. Hakijan tarkoituksena ei ole missään vaiheessa ollut turvata alueella minkälaisia luontoarvoja: *”Myöhemmin toteutuneella varsinaisella teollisuusalueella ei ole velvollisuutta ylläpitää eläin- ja kasvilajien elinmahdollisuuksia, koska alue on teollisuusalue. Alueella on lainvoimainen asemakaava, jonka toteutuminen edellyttää alueen louhimista.”*

Kaavamerkintä ei poista luontoarvoja eikä anna lupaa luonnon tarpeettomalle tuhoamiselle. Pelkkä luo-merkintä kaavassa ei riitä luontoarvon säilyttämiseksi vaan ympäristö täytyy siltä osin oikeasti säilyttää suoja-alueineen. Tätä ei ole Haminan kaavoituksessa ja ympäristövalvonnassa ymmärretty viitaten esim. leveän kaasuputkilinjan louhimiseen suojaviheralueelle sekä puuston kaatoon / pintamaan poistoon luo-merkityllä alueella (liito-oravan elinympäristö). Kaavoittajan kaavamuistutukseemme antaman vastineen mukaan suoja- viheralueeksi riittää louhekenttä.

Liito-orava elinympäristöineen on tiukasti suojeltu ja sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kielletty kaikkialla ja

kielto koskee kaiken tyyppistä lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittävää tai sitä heikentävää toimintaa (LSL 49 §). Myös häiritsevä toiminta on lailla kielletty eikä poikkeaminen ole tässä tapauksessa mahdollista. Lupamääräyksen 9. 5 metrin suojaetäisyys luo-alueeseen ei ole riittävä turvaamaan liito-oravan elinpiiriä.

Kuva 3. Aidan takana liito-oravalle asemakaavassa merkittyä kulkualuetta (luo), joka johtaa pääosin tuhotuille pesimäalueille reitin pohjois- ja eteläpäässä. (Hankealueen naapurikiinteistö 20.2.2023)

”Kaavassa on huomioitu myös luontoarvot, sillä kaavaan on merkitty luo-alueita ja EV-alueita.”(Pöytäkirjanote s. 59). Kuten kuvasta 3 voimme päätellä, kaavamerkinnoilla ei ole todellisuudessa mitään arvoa.

6. Korkean kallioalueen louhinta meren äärellä tulee pysyvästi muuttamaan alueen pienilmastoa ja äänimaailmaa, kun suoja vallitsevien tuulten ja sataman suuntaan häviää ja alueen korkein luonnonmuuri kasveineen häviää lopullisesti ja muuttuu louhekentäksi.

Ympäristönsuojelulaki edellyttää luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä, ei sen turhaa hävittämistä.

Tässä tapauksessa ”neitseellinen” kallio on tarkoitus ampua louheeksi ja ajaa sataman meritäyttöihin, joilla ennakoidaan satamanosan liikenteen kasvua joskus tulevaisuudessa. Haminan satamanosasta ei löydy erillistä tilastoa liikennemääristä, mutta HaminaKotkan kokonaisliikennemäärät ovat vaihdelleet 10 vuoden aikajaksolla 12-18 miljoonan tonnin välillä. Mitään selkeästi nousevaa trendiä satamaliikenteessä ei ole nähtävissä. Vuonna 2019 oli ennätysvuosi 10 vuoden tarkastelujaksolla. Vuosi 2023 ennakoi viime vuoden kaltaista liikennemäärää eikä perusteita louhinnalle ole kasvavan satamaliikenteen näkökulmasta (<https://www.haminakotka.com/fi/tietoa-satamasta/haminakotka-satama-oy/liikennetilastot>). Hakija ei ole esittänyt mitään tilastoja kasvavista alusliikennemääristä eikä teollisuusaluevarauksista, joilla mittavaa ja kiireellistä louhintahanketta voisi perustella. Uudet laiturihankkeet käynnistettiin jo 1990-luvun puolivälissä, jolloin laivaliikenne oli vilkkaimmillaan. Kyseisiin liikennemääriin ei ole sen jälkeen satamanosassa palattu eikä lisälaitureille ole ollut tarvetta, mitä kertoo hankkeiden venyminen vuosikymmenien pituiseksi. Laitureiden rakentaminen ei tuo lisää liikennettä. Tänään Haminan satamanosassa oli kaksi laivaa, joista toinen lähti.

Laivalistan mukaan satamanosaan odotetaan kymmenen seuraavan päivän ajanjaksolla viittä laivaa. Laitureita on satamanosassa 3 km. Valtaosa liikenteestä suuntautuu laivalistan mukaan Kotkan satamansiin.

Hankeasiakirjoissa mainittu kiertotalousnäkökulma ei myöskään sovellu tapaukseen. Luonnontilaisen kallion louhiminen ainoastaan kipattavaksi mereen ei ole kiertotaloutta. Haminan lähialueilta löytyy miljoonia kuutioita valmiiksi irrotettua louhetta viitaten Virolahden rakennuskivilouhimojen räppikivivuoriin. Tämän kiviaineksen käyttäminen täyttöissä olisi kiertotaloutta, jolla säästettäisiin luontoa ja arvokkaita luonnonvaroja. Virolahdelta on rahdattu rakennuskiviä Kotkan satamaan jo vuosikymmeniä pääasiassa Kiinan vientiin, miksei myös satama-aitaiden täyttöön, jos niihin oikeasti on perusteet ja tarvetta.

7. Jopa kymmenen vuotta kestävä louhintamelu on kestämatöntä asukkaille. Asukkaat ja asumisviihtyvyyden tulee huomioida päätöksenteossa. Suunnitteilla on myös viereisen Savilahdenvuoren louhinta sataman ja ranta-alueiden täyttöjen toteuttamiseksi, jolloin ottomäärä kohoaa yli 4 miljoonaan kuution ja meren rannalta häviää viimeisetkin lähivirkistysalueet.

Yhteysviraomainen toteaa louhinnan YVA:n perustellussa päätelmässään:

”Melu- ja värinävaikutus on todettu suuriksi ja kielteisiksi. Asuinviihtyvyyden kannalta viisi vuotta kestävä hanke on pitkä aika, etenkin asukkaille, jotka viettävät aikaa melun, värinän ja räjäytysten vaikutusalueella päivittäin. Asuinviihtyvyyttä alueella ovat jo ennestään alentaneet räjäytykset, sillä lähiympäristössä on ollut meneillään mittavaa maanrakennustointia, joka mahdollisesti tulee jatkumaan hankkeen kanssa yhtä aikaa.”

8. Haminan lupavaliokunnan jäsenillä ei ole ollut mahdollisuutta arvioida kaivosluokan louhinnan ja alueelle joskus ehkä rakentuvan kemianteollisuuden moninaisia haitallisia ympäristövaikutuksia, varsinkin kun vaikutuksia on tietoisesti ja virheellisesti vähätelty valmistelijoiden toimesta. **Lupahakemus liitteineen on 390 sivua.** Kemianteollisuutta ei tulisi rakentaa asutustaaajamien ja pohjavesialueen tuntumaan ilman riittäviä suoja-alueita. **Petkelvuoren alue tulee säilyttää mahdollisimman suurelta osin korkeana ja luonnonmukaisena suojana kemianteollisuuden ja sataman päästöiltä.**

9. Hankkeen käsittelyssä, kuulutuksissa ja päätöksessä on tahallisesti harhaan johdettu asukkaita ja päättäjiä. Pöytäkirjan 80 §:ssä otsikossa kerrotaan kyseessä olevan louhinta Perkelvuoren alueella:

80 § Ympäristö- ja maa-aineslupa kalliokiven louhintaan ja murskaukseen Perkelvuoren alueella sekä päätös toiminnan aloittamisesta, Hamina Pöytäkirjan **otsikko johtaa** joko tahallaan tai vahingossa **harhaan ja lupapäätös jää asianosaisilta tiedostamatta.** Kyseessä on Petkelvuori.

Maa-aines ja ympäristölupahakemus kuulutettiin kesällä kaupungin verkkosivuilla, mutta otsikossa ei mainittu, mitä aluetta kuulutus koski. Samaan aikaan oli esillä muitakin maa-aines- ja ympäristölupahakemusten kuulutuksia, myös ilman aluemainintaa. Kuulutuksen otsikossa tulee mainita, mitä aluetta kuulutus koskee. Samoin on kuulutettu kyseinen lupapäätös: Kuulutus ympäristö- ja maa-aineslupapäätöksestä / Haminan kaupunki. Kuulutuksesta puuttuu myös hankkeeseen liittyvä lupahakemus liitteineen.

Lupapäätöksen esittely ja ratkaisu tehtiin sähköisessä etäkokouksessa. Tämän suuruusluokan asia olisi tullut käsitellä asianmukaisesti ja perusteellisesti paikalla ollen. Myös asukkaita olisi tullut kuulla ja kuunnella hakemusvaiheessa.

Haminassa 18.10.2023

Suomen Luonnonsuojeluliitto
Kaakkois-Kymen yhdistys ry:n hallituksen puolesta

Katja Räsänen, puheenjohtaja
p. 040 553 2088
unikettu@hotmail.com

Raija Seppälä, varapuheenjohtaja
p. 050 5294938
raija@mehilaispesa.net
Seppäläntie 27 A 49480 Summa
(Lisätiedot, täydennykset)

LIITTEET

1. *Maa-aines- ja ympäristölupapäätös: <https://hamina-julkaisu.triplancloud.fi/ktwebscr/fileshow?doctype=3&docid=203158>*
2. *Ramboll 2022/2023: Petkelvuoren louhinnan maa-aines- ja ympäristölupahakemus (sis. YVA)*
3. *Ramboll 2021: Hillonlahden pohjoispuolisen teollisuusalueen louhinta, Ympäristövaikutusten arviointiselostus*
<https://www.ymparisto.fi/fi/osallistu-ja-vaikuta/ymparistovaikutusten-arviointi/hillonlahden-pohjoispuolisen-teollisuusalueen-louhinta-hamina>